

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 94(477)

Соломія Васи́лів

Національний університет “Львівська політехніка”,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
solomia.s.vasyliv@lpnu.ua
ORCID: 0000-0003-4911-3949

Ярина Чабан

Національний університет “Львівська політехніка”,
студентка денної форми навчання другого
(бакалаврського рівня) спеціальності 081 “Право”
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
yaryna.chaban.pv.2020@lpnu.ua

ДЕРЖАВОТВОРЧА ІДЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

<http://doi.org/10.23939/law2022.36.005>

© Васи́лів С., Чабан Я., 2022

Стаття присвячена питанням державного устрою, принципам та ідеології державного будівництва майбутньої Української держави в документах українських націоналістичних організацій та працях провідників ОУН у першій половині ХХ століття.

Автор зазначає, що перші напрацювання українських націоналістів щодо державотворення були окреслені ще на початку ХХ ст., зокрема С. Нижанківським на першому Конгресі українських націоналістів у 1929 р. який окреслив основні етапи державного будівництва, від яких залежала і форма державного будівництва.

Воєнні реалії, рішення ІІІ Надзвичайного Великого збору ОУН (1943 р.) були тими факторами, що стимулювали український націоналізм “крайового зразка” набувати рис демократичності. Нововведенням у новій програмі бандерівців була теза, що “ідеалом нової суспільності є вільна людина”, а майбутній політичний режим названо спочатку “новим ладом”, пізніше в “Уточненнях і доповненнях до програмових постанов...” (1950 р.) – “демократичним ладом”.

У статті проаналізовані також погляди на основи державотворення нової Української держави таких провідників та ідеологів ОУН як С. Бандера, П. Полтава, О. Дяків, П. Мірчук.

Автор наголошує, що одним з найважливіших питань, які визначали сутність державного режиму була проблема суспільної рівності громадян держави. Ідеологи ОУН(б)

вважали, що всі люди є рівними, коли йдеться про право на інтелектуальний та фізичний розвиток, здобуття освіти тощо, тобто український націоналізм створював можливість розвитку усім громадянам і не передбачав жодних необґрунтованих, незаслужених привілеїв. Усі групи ОУН(б) після війни задекларували, що суспільно-політичний устрій повинен бути побудований на демократичних засадах, що безперечно розвінчує штучно створені ворожою пропагандою міфи про засадничу абсолютну авторитарність і тоталітарність ОУН(б) та УПА.

Автор вказує, що діяльність ОУН була не лише етапом збройної боротьби за незалежність України, а й черговим періодом розвитку суспільно-політичної, державно-правової думки України.

Ключові слова: націоналізм, Організація Українських Націоналістів, державний устрій.

Постановка проблеми. Правознавці рідко обирають предметом своїх досліджень ідеологічно-правову спадщину ОУН. Водночас, саме юридичної оцінки та політико-правового аналізу потребує величезний масив документів доби національно-визвольних змагань українців.

Після закінчення Другої світової війни інтелектуальний провід українського національно-визвольного руху усі зусилля зосереджував на організації боротьби з радянським режимом. Проте, у працях провідників та ідеологів ОУН багато уваги приділяли саме ідеології, державному устрою, режиму майбутньої Української Держави. Аналіз цієї спадщини не лише дав би змогу проаналізувати погляди представників українського націоналістичного руху, а також донести до українського суспільства основи ідеології ОУН, показати прогресивність та демократичність поглядів українських націоналістів на державу і право.

Аналіз дослідження проблеми. У вітчизняній історичній, політологічній чи правничій науковій літературі, публіцистиці науковці не багато уваги приділяють питанням устрою, принципам та ідеології державного будівництва майбутньої Української держави в документах українських націоналістичних організацій та працях провідників ОУН у першій половині ХХ століття. Так, окремі положення державотворчої ідеології українських націоналістів висвітлені у працях В. Вятровича, В. Деревінського, В. Дзьобака, П. Гай-Нижника, А. Кентія, Г. Кас'янова, Ю. Киричука, О. Кучерука, О. Лисенка, А. Рибак, І. Патриляка, В. Трохимовича та інших. Здебільшого ця проблематика розглядалася в контексті історичних студій про український націоналістичний рух.

Мета статті полягає у дослідженні питань державного устрою, принципів та ідеології державного будівництва майбутньої Української держави в документах українських націоналістичних організацій та працях провідників ОУН у першій половині ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Ідеологія українського націоналізму завжди пропагувала культ власної самостійної Української держави, лояльність до якої розглядалася як одна з найвищих суспільних чеснот громадянина [1, с. 69]. Цілком закономірно, що теоретики націоналізму, а також практикуючі націоналістичні рухи повсякчас намагалися представити власну концепцію держави.

Перші доробки українських націоналістів щодо державотворення були окреслені ще на початку ХХ ст., зокрема, С. Нижанківський на першому Конгресі українських націоналістів у 1929 р. у своєму виступі окреслив позицію українських націоналістів з питань державного будівництва, розвитку Української держави [2, с. 48–57].

Зокрема, у питанні політичного ладу ОУН виокремлювала три етапи державного будівництва, від яких залежала і форма державного будівництва:

- перший етап (визвольна боротьба) – національна диктатура;

– другий етап (внутрішнього порядкування) – голова держави матиме завдання підготувати створення найвищих законодавчих органів на “засаді представництва всіх організованих суспільних верств з урахуванням відмінностей окремих земель, що ввійдуть до складу Української Держави”;

– третій етап (етап упорядкованої держави) – на чолі держави стане покликаний парламентом голова держави, який призначатиме уряд, підзвітний йому та представницькому органу [3].

Воєнні реалії, рішення III Надзвичайного Великого збору ОУН (1943 р.) були тими факторами, що стимулювали український націоналізм “крайового зразка” набувати рис демократичності. Принциповим нововведенням у новій програмі бандерівців (III Надзвичайний Великий збір ОУН) була теза, що “ідеалом нової суспільності є вільна людина”, а майбутній політичний режим названо вже не “націократією”, а спочатку “новим ладом”, пізніше в “Уточненнях і доповненнях до програмових постанов...” (1950 р.) – “демократичним ладом” [4, с. 99–112].

Після закінчення Другої світової війни інтелектуальний провід українського національно-визвольного руху закономірно більше зусиль зосереджував на організації боротьби з радянським режимом, ніж на розробці проблем розбудови державного механізму, що ускладнює дослідникам аналіз державотворчих ідей, проте це не є суттєвою перешкодою до визначення засадничих принципів державного будівництва.

Проблему майбутнього політичного режиму активно обговорювали публіцисти організації на рідних землях та за кордоном. Так, один із очільників ОУН, О. Дяків, писав, що демократію потрібно взяти за основу політичного режиму, але слід добре продумати її конкретну форму, бо вона може мати і негативні тенденції через різноманітні вади державної системи та низьку політичну культуру громадян [5, с. 308].

Один з ідеологів ОУН(б) П. Полтава у своїй праці “За тип організованої демократії в майбутній незалежній Українській державі” (1949 р.), значну увагу приділяє основам державного устрою майбутньої Української держави. П. Полтава описував концепцію Української держави як парламентської демократичної республіки, оскільки вважав, що закони лише тоді виконують без відхилень, коли цей процес контролює законодавець, звідси – виконавча влада повинна підпорядковуватися законодавчій. Щодо виборчої системи, то на думку автора, депутатів парламенту слід обирати з представників політичних партій на загальних прямих рівних виборах на пропорційній основі (автор обстоював думку, що до виборів слід було допускати лише ті партії, чії програми не містять антидержавних положень, та які зібрали не менше двох мільйонів підписів громадян) [6, с. 32–36].

На думку П. Полтави, це могло б зумовити настання таких наслідків: 1) існуватимуть чіткі напрями розвитку держави, які позбавлять труднощів у законодавчій роботі; 2) глава держави одержить право розпускати парламент у разі, якщо більшість не сформується та не буде оприлюднено “Декларацію”, і самостійно формувати виконавчу владу до повторних виборів; 3) реалізувати політику парламенту мав би уряд, сформований з представників партій, що перемогли, або однієї партії, що отримала більшість голосів, причому парламент не мав би права висловити вотум недовіри урядові [5, с. 311]. Водночас, залишилися відкритими питання однопалатності чи двопалатності парламенту, повноважень Президента (глави держави), глави уряду.

І бандерівці – ОУН(б), і мельниківці – ОУН(м) сходились на тому, що політичний режим повинен узгоджуватись із зовнішніми та внутрішніми умовами розвитку держави та свідомості громадян [7, с. 118–123].

Водночас, спільною для угруповань А. Мельника та С. Бандери була чітка позиція, що диктатура не може бути довготривалою формою державного режиму, оскільки переросте в деструктивне, нічим не виправдане явище. Більше того, вона повинна бути легітимною та тривати лише до створення і стабілізації державного механізму й повного усунення загроз суверенітету держави [7, с. 118–123].

Концепція суспільно-політичного устрою майбутньої Української держави, запропонована ідеологами ОУН, була кардинально новою та несхожою на інші, до того часу існуючі в Україні. Не можна її назвати також запозиченою, калькою з чужих джерел. Як з огляду на тісний зв'язок з

українською дійсністю, так і враховуючи момент критики оунівцями поширених тоді демократичної, фашистської, нацистської, соціалістичної теорій суспільства.

Одним із найважливіших принципових питань, які визначали сутність націократичного режиму, була проблема суспільної рівності громадян держави. Так, теоретики ОУН(б) вважали, що всі люди є рівними, коли йдеться про право на інтелектуальний та фізичний розвиток, здобуття освіти тощо. Тому український націоналізм, наголошували вони, дасть змогу проявити себе усім громадянам, і ніхто не буде мати якихось необґрунтованих, незаслужених привілеїв [7, с. 118–123].

Неодноразово звинувачений в авторитаризмі лідер ОУН С. Бандера у статті “До проблеми політичної консолідації” (1946 р.) вказував, що в державній організації народу повинна бути політична диференціація і вільний розвиток політичних угруповань та здорова конкуренція між ними. Самі ж державні органи, виконуючи свої функції, повинні стояти на понадпартійних позиціях [8, с. 28].

Усі групи ОУН(б) після війни задекларували, що суспільно-політичний устрій повинен бути побудований на демократичних засадах. Ставлення членів ОУН, які перебували в Україні, до проблеми політичного режиму було таким: за демократичний спосіб формування влади, права та свободи громадян, але демократія не може бути стихійною; держава має право втручатись у політичне життя народу та коригувати його зміст. Взагалі, зародження гуманістичних оунівських ідей саме в умовах гітлерівської та сталінської окупації на Україні, а не за кордоном, є цікавим та неординарним фактом.

Після війни поняття демократії як способу формування влади та її значення для держави отримало, по-суті, однакове трактування як в Україні, так і в середовищі Закордонних частин ОУН. Діячі Організації вважали, що вона не є ідеалом, кінцевою метою, яку достатньо проголосити, а лише окресленими межами та свободами співіснування елементів суспільства, набором певних інструментів ефективної державної політики. Еволюції у питаннях майбутнього державно-політичного режиму зазнало також середовище ОУН(м) [9, с. 37–43].

Ідея про те, що вирішення засадничих питань майбутньої держави мало здійснюватися у формі прямої демократії, знайшла відображення у проєкті “Основи української державності”, підготованому у 1944 р. групою діячів ОУН(м). На думку авторів проєкту, основний закон держави має бути обговорений і затверджений “всенародним таємним голосуванням” (плебісцитом). Крім того, питання про те, чи голова держави буде спадковим монархом, чи обраним на певний термін президентом, теж мав вирішувати плебісцит [10, с. 124–126].

Як стверджує С. Бандера у статті “Слово до українських націоналістів-революціонерів за кордоном” (1948 р.), лише самостійна соборна Українська держава може забезпечити українському народові повну волю, всебічний свободний розвиток, добробут, соціальну справедливість і справжнє народоправство [8, с. 345–347].

Так, член Проводу ОУН(б) П. Мірчук зауважує, що українські націоналісти у повоєнний період виокремлювали такі ознаки демократичного устрою: 1) право кожного громадянина висловлювати свої погляди і критикувати свій уряд; 2) право народу усувати уряд, що не відповідає його волі, та забезпечення можливості здійснювати це право; 3) конституційна можливість для народу висловлювати свою волю в справі встановлення та зміни конституції [11, с. 42–43]. Саме останнє положення об’єктивує можливість запровадження у новому державному устрої інституту демократичного референдуму (плебісциту).

В умовах війни і можливих диверсій у перший період становлення Української держави на керівні посади в органи державної влади передбачалося призначати членів ОУН(б), а в разі потреби – місцевих найкращих представників. Критерієм добору мали бути моральні якості, авторитет і довіра серед громадян, висока фахова кваліфікація та організаторські здібності. Не передбачалося запровадження якогось спеціального співвідношення між членами і не членами ОУН у фаховій ієрархії.

Органи місцевого самоврядування мали обиратися з мешканців регіону, де вони формувалися. Враховувався тоді і національний фактор. В інструкціях зазначалося, що для ефективної розбудови органів місцевої адміністрації найважливішими були кадри: нові, творчі українські люди, виховані на основах української духовності. Тому передбачалося розробити притаманну українству традиційну систему організації влади та виховання кадрів [12, с. 61–71].

Особливості функціонування цивільної адміністрації й місцевого самоврядування на звільнених від окупантів українських землях було унормовано “Розпорядженням про встановлення адміністрації на терені України” Головною командою УПА від 1 вересня 1943 року запроваджувався поділ української території на села, міста, райони, повіти (округи) та області. На всіх цих адміністративних рівнях мали діяти ради та управи.

Ради різних рівнів мали видавати розпорядження, інші документи та бути помічними, дорадчими органами відповідних управ. Управи різних рівнів були виконавчими адміністративними органами вищої влади відповідної ради, одночасно контрольним органом нижчої адміністративної влади та мали право на підставі дорученої їм компетенції в межах свого адміністративного терену видавати різного роду розпорядження, накази, обіжники, оголошення тощо.

До широкої компетенції міських, районних, повітових і обласних управ та рад належали всі справи адміністративного, економічного, культурно-освітнього, поліцейного характеру, крім того, деякі справи військові та справи судові господарчого характеру. Обирати такі ради мали право всі місцеві мешканці, що досягли 18 років, причому таємним, загальним, безпосереднім голосуванням з-поміж кандидатів, котрим виповнився 21 рік. Склад ради варіювався залежно від чисельності населення – від 12 до 60 членів [12, с. 64–69].

Сільську, міську (підпорядковану району), районну управи обирали відповідні ради з подальшим затвердженням повітовим старостою (або окружним головою). Повітову (окружну) і міську (підпорядковану області) управи призначала обласна управа. Обласну і міську (підпорядковану Міністерству внутрішніх справ чи Раді Міністрів) управи призначали Міністерство внутрішніх справ чи Рада Міністрів (тобто центральний уряд Української держави). До складу управи входили голова (посадник, староста), його заступник і секретар [13, с. 131–135].

Міські, районні, повітові (окружні) і обласні управи мали ще в штатному розписі референтів (керівників відділів), зокрема, референтів, котрі відали справами адміністративними, господарсько-рільничими, шляховими, фінансовими, освіти і культури, соціального забезпечення, охорони здоров'я, промислово-торговельними, військовими та ін. [13, с. 131–135].

Отже, проаналізувавши інструктивні матеріали ОУН(б) та УПА, можна зробити висновок, що ці авторитетні і впливові структури українського національно-визвольного руху навіть під час військових дій передбачали можливість залучення громадськості до управління державою, що, безперечно, розвінчує штучно створені ворожою пропагандою міфи про засадничу абсолютну авторитарність і тоталітарність ОУН(б) та УПА [13, с. 131–135].

Важливе місце у державотворчій концепції ОУН(б) займало питання створення національної армії і флоту, ядро яких мала становити військова сила Організації. Українська армія мала сприяти вихованню вояка-громадянина, прищеплювати йому під час військової служби й позавійськового виховання почуття соборності, відповідальності, героїзму й посвяти в поєднанні з залізною дисципліною й твердим вояцьким вишколом. Українська воєнна доктрина, опираючись на духовні прикмети українця, історичні традиції, геополітичні умови України та, аналізуючи новітні воєнні засоби, мала дати українській армії стратегію й організацію, яка б дозволила найдоцільніше використати усю міць і потужність української нації. [14, с. 298–300].

Висновки. Природна ідейна еволюція руху, яка відбувалася під час та після Другої світової війни, призвела до перегляду програмних положень ОУН. Розроблений у 30-х р. ХХ ст. доктрині

“націократичної держави” та відповідного авторитарного політичного режиму прийшла на зміну концепція демократичного устрою та відповідних принципів функціонування державного механізму. “Націократія” з проголошеною провідною, виключною роллю ОУН в суспільстві, запереченням загальних виборів та суспільної рівності людей був замінений “демократичним націоналізмом”. Новий державно-політичний режим в Україні мав ґрунтуватись на принципах багатопартійності, загальних прямих виборів, дотриманні всіх прав та свобод громадян з боку держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сміт Е. Д. (2004). Націоналізм: теорія, ідеологія, історія. К.: К.І.С., 2004. С. 69–70.
2. ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929–1953 рр. Видання Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів, 1955. 372 с.
3. Касьянов Г. (2002). До питання про ідеологію Організації Українських Націоналістів. URL: <http://litopys.org.ua/kasian/kas2.htm>.
4. Уточнення і доповнення до програмових постанов Третього Надзвичайного Великого Збору ОУН (1950). ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929–1955 рр. Збірка документів. Видання ЗЧ ОУН. 1955. С. 99–112.
5. Трофимович В. (2007). Державотворчі ідеї Проводу ОУН в Україні (1940–1950). Український визвольний рух. Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2007. С. 301–311.
6. Ухач В. З. (2016). Питання державності в ідеологічних концепціях і програмних документах українських націоналістів (30–40 рр. ХХ ст.). *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 1. С. 32–36.
7. Рибак А. (2006). Еволюція поглядів діячів ОУН 1940–1950-х років на політичний режим майбутньої української держави. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку : зб. наук. пр. Національний університет “Львівська політехніка”. Львів. Вип. 17. С. 118–123.
8. Бандера С. (1998). До засад нашої визвольної політики. Перспективи Української Революції: збірка творів. Дрогобич. Відродження, 1998. 656 с.
9. Рибак А. (2006). Ставлення до демократії у політичній думці ОУН 1940–1950-х років. *Наукові записки Національного університету “Києво-Могилянська Академія”*. Політичні науки. К., Видавничий дім “КМА”. 2006. 96 с. Т. 57. С. 37–43.
10. Дерев'янюк С. М. (2012). Ідея запровадження прямого народовладдя у політичній думці українського національного руху (20–40-і роки ХХ століття). *Панорама політологічних студій. Наук. вісник Рівненського держ. гуманітар. ун-ту*. Рівне, 2012. Вип. 8. С. 121–127.
11. Мірчук П. (1955). За чистоту позицій українського визвольного руху. Лондон–Мюнхен. Укр. Визвольна Спілка, 1955. 184 с.
12. Гай-Нижник П. П. (2015) “Тільки вповні Суверенна Українська Держава може забезпечити українському народові свободне життя” (яку державну модель прагла створити ОУН(б) у 1941–1943 рр.). Гілея. 2015. Вип. 97 (№ 6). С. 61–71.
13. Деревінський В. (2016). Формування основ адміністративного устрою та місцевого самоврядування Української держави на період національно-визвольної війни в інструктивних матеріалах ОУН(б) та УПА. *Треті Бандерівські читання. “Візія Української держави в ідеології українського націоналізму”*: збірник матеріалів (м. Київ, 3 лютого 2016). Київ – Івано-Франківськ, 2016. С. 129–138.
14. Гай-Нижник П. П. (2017). Самолегітимізація ОУН-р і визначення моделі майбутньої Української держави на II Великому зборі ОУН (квітень 1941 р.). *Вісник Львівського університету. Серія історична*. 2017. Вип. 53. С. 286–310.

REFERENCES

1. Smit E. D. (2004). Nationalism: teoriia, ideolohiia, istoriia. [Nationalism: theory, ideology, history]. K.: K.I.S., 2004. Pp. 69–70 [in Ukrainian].

2. OUN v svitli postanov Velykykh Zboriv, Konferentsii ta inshykh dokumentiv z borotby 1929–1953 rr. [OUN in the light of resolutions of Great Meetings, Conferences and other documents on the struggle of 1929–1953]. Vydannia Zakordonnykh Chastyn Orhanizatsii Ukrainskykh Natsionalistiv, 1955. 372 p. [in Ukrainian].
3. Kas`yanov G. (2002). Do py`tannya pro ideologiyu Organizatsiyi Ukrayins`ky`x Nacionalistiv. [On the question of the ideology of the Organization of Ukrainian Nationalists]. URL: <http://litopys.org.ua/kasian/kas2.htm>.
4. Utochnennia i dopovnennia do prohramovykh postanov Tretoho Nadzvychainoho Velykoho Zboru OUN. (1950). [Clarifications and additions to the program resolutions of the Third Extraordinary Great Meeting of the OUN (1950)]. OUN v svitli postanov Velykykh Zboriv, Konferentsii ta inshykh dokumentiv z borotby 1929–1955 r. Zbirka dokumentiv. Vydannia ZCh OUN. 1955. Pp. 99–112. [in Ukrainian].
5. Trofymovych V. (2007). Derzhavotvorchi idei Provodu OUN v Ukraini (1940–1950). [State-building ideas of the OUN Branch in Ukraine (1940–1950)]. Ukrainskyi vyzvolnyi rukh. Tsentr doslidzhen vyzvolnoho rukhu, Instytut ukrainoznavstva im. I. Kryp'iakevycha NAN Ukrainy. Lviv, 2007. Pp. 301–311 [in Ukrainian].
6. Ukhach V. Z. (2016). Pytannia derzhavnosti v ideolohichnykh kontseptsiiakh i prohramnykh dokumentakh ukrainskykh natsionalistiv (30–40 rr. XX st.). [The question of statehood in the ideological concepts and program documents of Ukrainian nationalists (30–40s of the XX century)]. Aktualni problemy pravoznavstva. 2016. Vyp. 1. Pp. 32–36 [in Ukrainian].
7. Ry`bak A. (2006). Evolyuciya poglyadiv diyachiv OUN 1940–1950-x rokiv na polity`chny`j rezhy`m majbutn`oyi ukrayins`koyi derzhavy` [The evolution of the views of OUN activists in the 1940s and 1950s on the political regime of the future Ukrainian state]. Ukrayins`ka nacional`na ideya: realiyi ta perspektyvy` rozvy`tku : zbirnyk` naukovy`x prac`. Nacional`ny`j universy`tet “L`vivs`ka politexnika”. L`viv. Vy`p. 17. Pp. 118–123 [in Ukrainian].
8. Bandera S. (1998). Do zasad nashoi vyzvolnoi polityky. Perspektyvy Ukrainskoi Revoliutsii: zbirka tvoriv. [To the foundations of our liberation policy. Prospects of the Ukrainian Revolution: a collection of works]. Drohobych. Vidrozhennia, 1998. 656 p. [in Ukrainian].
9. Rybak A. (2006). Stavlennia do demokratii u politychnii dumtsi OUN 1940–1950-kh rokiv. [Attitude to democracy in the political opinion of the OUN of the 1940–1950s]. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Kyievo-Mohylianska Akademiia”. Politychni nauky. K., Vydavnychiy dim „KMA”. 2006. 96 p. T. 57. Pp. 37–43 [in Ukrainian].
10. Derevianko S. M. (2012). Ideia zaprovadzhennia priamoho narodovladdia u politychnii dumtsi ukrainskoho natsionalnoho rukhu (20–40-i roky XX stolittia). [The idea of introducing direct people's power in the political opinion of the Ukrainian national movement (20–40s of the 20th century)]. Panorama politolohichnykh studii. Nauk. visnyk Rivnenskoho derzh. humanitar. un-tu. Rivne, 2012. Vyp. 8. Pp. 121–127 [in Ukrainian].
11. Mirchuk P. (1955). Za chystotu pozytsii ukrainskoho vyzvolnoho rukhu. [For the purity of the positions of the Ukrainian liberation movement]. London–Miunkhen. Ukr. Vyzvolna Spilka, 1955. 184 p. [in Ukrainian].
12. Hai-Nyzhnyk P. P. (2015). “Tilky vповni Suverenna Ukrainska Derzhava mozhe zabezpechyty ukrainskomu narodovi svobidne zhyttia” (yaku derzhavnu model prahla stvoryty OUN(b) u 1941–1943 rr.). [“Only a fully Sovereign Ukrainian State can ensure a free life for the Ukrainian people” (which state model the OUN(b) sought to create in 1941–1943)]. Hileia. 2015. Vyp. 97 (No. 6). Pp. 61–71 [in Ukrainian].
13. Derevynskyi V. (2016). Formuvannia osnov administratyvnoho ustroiu ta mistsevoho samovriaduvannia Ukrainskoi derzhavy na period natsionalno-vyzvolnoi viiny v instruktyvnykh materialakh OUN(b) ta UPA. [Formation of the foundations of the administrative system and local self-government of the Ukrainian state during the period of the National Liberation War in the instructional materials of the OUN(b) and UPA]. Treti Banderivski chytannia. “Viziia Ukrainskoi derzhavy v ideolohii ukrainskoho natsionalizmu”: zbirnyk materialiv. Kyiv – Ivano-Frankivsk, 2016. Pp. 129–138 [in Ukrainian].
14. Hai-Nyzhnyk P. P. (2017). Samolehitymizatsiia OUN-r i vyznachennia modeli maibutnoi Ukrainskoi derzhavy na II Velykomu zbori OUN (kviten 1941 r.). [Self-legitimization of the OUN-r and determination of the model of the future Ukrainian state at the II Great Assembly of the OUN (April 1941)]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia istorychna. 2017. Vyp. 53. Pp. 286–310 [in Ukrainian].

Дата надходження: 13.09.2022 р.

Solomia Vasyliv

Lviv Polytechnic National University,
Docent of the Department of
Civil Law and Process
Institute of Law, Psychology and Innovative Education,
Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.)
solomia.s.vasyliv@lpnu.ua
ORCID: 0000-0003-4911-3949

Yaryna Chaban

Lviv Polytechnic National University,
Student of second (bachelor's) level,
specialty 081 "Law",
Institute of Law, Psychology and Innovative Education
yaryna.chaban.pv.2020@lpnu.ua

**STATE-FORMING IDEOLOGY OF UKRAINIAN
NATIONALISTS IN THE FIRST HALF OF THE 20TH CENTURY**

The article is devoted to issues of state organization, principles and ideology of state building of the future Ukrainian state in the documents of Ukrainian nationalist organizations and the works of the leaders of the OUN in the first half of the 20th century.

The author notes that the first developments of Ukrainian nationalists regarding state building were outlined at the beginning of the 20th century, in particular by S. Nyzhankivskyi at the first Congress of Ukrainian nationalists in 1929, who outlined the main stages of state building, which also depended on the form of state building.

The realities of war, the decisions of the III Extraordinary Great Assembly of the OUN (1943) were the factors that stimulated Ukrainian nationalism of the "regional model" to acquire democratic features. An innovation in the new program of the Bandera residents was the thesis that "the ideal of the new society is a free person", and the future political regime was called first the "new system", later in "Clarifications and additions to the program resolutions..." (1950) – the "democratic system".

The article also analyzes the views on the foundations of state formation of the new Ukrainian state of such leaders and ideologues of the OUN as S. Bandera, P. Poltava, O. Dyakiv, and P. Mirchuk.

The author emphasizes that one of the most important issues that determined the essence of the state regime was the problem of social equality of citizens of the state. The ideologues of the OUN(b) believed that all people are equal when it comes to the right to intellectual and physical development, education, etc., that is, Ukrainian nationalism created development opportunities for all citizens and did not provide for any unfounded, undeserved privileges. After the war, all groups of the OUN(b) declared that the socio-political system should be built on democratic foundations, which undoubtedly debunks the myths artificially created by enemy propaganda about the basic absolute authoritarianism and totalitarianism of the OUN(b) and the UPA.

The author points out that the activity of the OUN was not only a stage of the armed struggle for the independence of Ukraine, but also another period of development of the socio-political, state-legal thought of Ukraine.

Key words: nationalism, Organization of Ukrainian Nationalists, state system.